

3. jul 2025.

LANZAROT KOMITET

Komitet Država potpisnica Konvencije Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja

.....

Izveštaj o **sprovođenju**

Dodatak – Spisak preporuka

ZAŠTITA DECE OD SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA U
KRUGU POVERENJA: PRAVNI OKVIRI

Rezime

U većini slučajeva seksualnog zlostavljanja dece počinitelj je neko koga dete poznaje i kome veruje. U ovom izveštaju, Lanzarot komitet ocenjuje zaštitu dece unutar njihovog „kruga poverenja“ u 48 država potpisnica Lanzarot konvencije. „Krug poverenja“ obuhvata članove šire porodice, osobe koje vrše funkciju staranja ili imaju kontrolu nad detetom, kao i osobe sa kojima dete komunicira u okruženju poverenja, uključujući njima bliske vršnjake. U izveštaju se procenjuje kako Strane potpisnice inkriminišu seksualno zlostavljanje dece počinjeno unutar kruga poverenja i kako su deca zaštićena pre, tokom i nakon krivičnog postupka. U izveštaju se razmatraju i posebne mere reagovanja na slučajeve unutarporodičnog zlostavljanja, kao i kako države rešavaju problem štetnog seksualnog ponašanja same dece. Na kraju, u izveštaju se ispituju proceduralna pravila koja se primenjuju na istrage i krivično gonjenje, kao i mere nadzora i praćenja počinitelja.

U celini gledano, Lanzarot komitet je utvrdio značajan napredak koji su države potpisnice Lanzarot konvencije postigle od prvog ciklusa monitoringa, koji je takođe bio usredsređen na krug poverenja, naročito u pogledu proceduralnih garancije za žrtve tokom krivičnih istraga i postupaka. Ipak, i dalje postoje značajne praznine, posebno u vezi sa inkriminisanjem seksualnog zlostavljanja svakog deteta mlađeg od 18 godina, u kontekstu unutarporodičnog seksualnog zlostavljanja i kada nema upotrebe prinude, pretnje ili sile. Strane potpisnice se takođe pozivaju da osnaže pružanje pravne i psihološke podrške žrtvama i njima bliskim osobama, kao i nadzor i praćenje počinitelja.

Sveobuhvatno zakonodavstvo koje inkriminiše seksualno zlostavljanje dece svih uzrasta od strane osoba u prepoznatom položaju poverenja, autoriteta ili uticaja od suštinskog je značaja kako bi sva deca bila zaštićena od seksualnog zlostavljanja. Nekoliko Država potpisnica je ostvarilo napredak u ovoj oblasti, i sada u svojim krivičnopravnim definicijama seksualnih delikata protiv dece jasno navode „prepoznat položaj poverenja, autoriteta ili uticaja“. Međutim, mnoge Države potpisnice i dalje ograničavaju tu zaštitu na veoma specifične okolnosti ili na decu ispod zakonske starosne granice za seksualne aktivnosti. Pojedine i dalje insistiraju na elementu prinude element prinude da bi se delo smatralo krivičnim. U nekim Državama potpisnicama deca takođe mogu biti krivično odgovorna za seksualne odnose sa odraslim krvnim srođnikom, usvojiteljem ili hraniteljem. Pojedine Strane potpisnice i dalje dozvoljavaju brak sa žrtvom kao osnov za izuzeće počinioca od odgovornosti ili ne inkriminišu seksualnu zloupotrebu od strane supružnika maloletnih bračnih partnera. Diskriminatorne pravne formulacije i dalje postoje u pojedinim državama, potkopavajući zaštitu sve dece bez obzira na pol ili seksualnu orijentaciju deteta žrtve ili počinioca.

Zaštita dece od seksualnog zlostavljanja u porodičnom kontekstu zahteva rano otkrivanje, brze zaštitne mere i koordinisane intervencije koje prednost daju bezbednosti i najboljem interesu deteta. Komitet je utvrdio da većina Država potpisnica predviđa udaljavanje navodnog počinioca iz doma čak i pre pokretanja krivičnog postupka. U mnogim Državama potpisnicama moguće je i potpuno suspendovati ili oduzeti roditeljska prava ili ovlašćenja do okončanja krivičnog postupka ili nakon izricanja krivične presude roditelju. Suprotno tome, udaljavanje deteta žrtve treba da bude krajnja mera, ali sve Države potpisnice to načelo ne odražavaju jasno u zakonu ili praksi. U većini Država potpisnica koje dozvoljavaju istražne razgovore sa decom ne zahteva se prethodno odobrenje roditelja ili zakonskih staratelja ako bi to moglo sprečiti dete da iznese na videlo seksualno zlostavljanje. Države potpisnice ostvarile su napredak i u vezi sa imenovanjem i obezbeđivanjem posebnih zastupnika i staratelja *ad litem* u slučajevima kada je roditelj navodni počinitelj. Većina Država potpisnica takođe se stara da zakoni o zaštiti podataka i pravila poverljivosti ne ometaju razmenu informacija između agencija koje reaguju na slučajeve seksualnog zlostavljanja dece.

Deca koja ispoljavaju štetno seksualno ponašanje zahtevaju prilagođene mere koje odgovaraju njihovim razvojnim potrebama. Komitet je utvrdio da se u većini Država potpisnica dete ispod starosne granice za krivičnu odgovornost koje je ispoljilo štetno seksualno

ponašanje prema drugom detetu upućuje službama za zaštitu dece i/ili podvrgava merama zaštite. Iako većina Država potpisnica primenjuje poseban pristup sankcionisanju dece iznad uzrasta krivične odgovornosti, u poređenju sa odraslima koji vrše slične delikte, Komitet poziva Država potpisnice da primenjuju pristup restorativne pravde i podržavaju načelo pravosuđa prilagođenog deci.

Delotvorni mehanizmi za **pokretanje istraga i krivičnog gonjenja** od suštinskog su značaja kako bi se obezbedilo da se slučajevi seksualnog zlostavljanja dece u krugu poverenja rešavaju bez obzira na sposobnost ili volju žrtve da podnese prijavu. U izveštaju se navodi da većina Država potpisnica sada dozvoljava pokretanje postupka *po službenoj dužnosti* bez prethodnog podnošenja prijave od strane žrtve. Ostvaren je i značajan napredak u pogledu mogućnosti nastavljanja postupka nakon povlačenja prijave od strane žrtve, uz više nego trostruko povećanje broja Država potpisnica koje to omogućavaju. Napredak je ostvaren i u pogledu prijavljivanja. Mnoge Država potpisnice nameću zakonske obaveze određenim stručnjacima da prijave sumnju na seksualne delikte protiv dece i staraju se da poverljivost ne predstavlja prepreku toj obavezi prijavljivanja. Mnoge Država potpisnice takođe omogućavaju suspenziju stručnjaka ili volontera pod istragom zbog zlostavljanja i obezbeđuju da i pravna lica mogu biti odgovorna ukoliko imaju koristi od tih krivičnih dela.

Deca žrtve zahtevaju posebne **bezbednosne mere i zaštitu tokom istraga i postupaka** kako bi se smanjio rizik od njihove ponovne traumatizacije i obezbedilo njihovo delotvorno učešće u procesu ostvarivanja pravde. Što se faze istrage tiče, uočen je značajan napredak od prvog ciklusa monitoringa širenjem *Barnahus* modela multidisciplinarnih integrisanih usluga prilagođenih deci, koje pomažu da se izbegne sekundarna viktimizacija dece žrtava. U kontekstu krivičnog postupka, ostvaren je veliki napredak u pogledu mogućnosti da deca svedoče u sudnici a da pritom ne budu fizički prisutna, da budu ispitivana bez fizičkog prisustva navodnog počinioca, kao i da se svedočenje deteta snima na video. Međutim, iako gotovo sve Država potpisnice obezbeđuju da unapred snimljeno/unapred sastavljeno svedočenje bude prihvatljivo na sudu, tek polovina njih koristi te snimke kao zamenu za svedočenje deteta uživo. Ostvaren je napredak i u pogledu mera za zaštitu privatnosti dece žrtava. Većina Država potpisnica omogućava održavanje saslušanja bez prisustva javnosti i ima zakonske odredbe kojima se sprečava otkrivanje identiteta žrtve u medijima. Iako sve Država potpisnice deci žrtvama obezbeđuju pristup nekom obliku besplatnog pravnog savetovanja, ne obezbeđuju sve Država potpisnice „advokata za pravnu pomoć” ili usluge advokata koje su besplatne ili se pružaju pod povoljnijim uslovima nego za odrasle.

Žrtvama i trećim licima potrebne su i dodatne zaštitne mere van konteksta krivičnog postupka. Mnoge od Država potpisnica imaju zakonske zaštitne mere za zaštitu kako deteta žrtve tako i članova njihove porodice od negativnih posledica ili sekundarne viktimizacije nakon što dete iznese na videlo seksualno zlostavljanje. Uočen je napredak u pružanju terapeutske pomoći osobama bliskim žrtvi. U nekoliko Država potpisnica, podrška članovima porodice žrtve pruža se u okviru službi *Barnahusa* ili službi poput *Barnahusa*.

Značajne praznine i dalje postoje u pogledu **nadzora i praćenja počinitelaca** nakon njihovog puštanja iz zatvora i **razmene podataka o osuđenim počiniocima** između Država potpisnica. To su dva ključna koraka koje Država potpisnice mogu da preduzmu kako bi sprečile ponovno vršenje krivičnih dela.

Lanzarot komitet još jednom ističe potrebu da Država potpisnice potpuno usklade svoje pravne okvire sa Lanzarot konvencijom. U ovom izveštaju nude se ciljane preporuke i konkretni primeri dobre prakse za podršku reformama radi unapređenja pravne zaštite dece od seksualnog zlostavljanja u krugu poverenja.

Dodatak – Spisak preporuka

Preporuke

1. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da uzmu u obzir obećavajuće prakse predstavljene u ovom izveštaju i razmotre primenu sličnih praksi na državnom nivou.

2. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od sledećih Država potpisnica da se postaraju, u skladu sa članom 18, stav 1.b, druga alineja, da njihove odredbe krivičnog prava kojima se inkriminiše seksualna aktivnost sa detetom od strane osobe na prepoznatom položaju poverenja, autoriteta ili uticaja nad detetom budu dovoljno široko formulisane kako bi obuhvatile sve relevantne situacije:

- **Španija** u pogledu dece ispod zakonske starosne granice za seksualne aktivnosti;
- **druge Države potpisnice** u pogledu dece kako ispod tako i iznad zakonske starosne granice za seksualne aktivnosti.¹

3. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**,² da se postaraju, u skladu sa članom 18 stav 1.b druga alineja, da njihove odredbe krivičnog prava inkriminišu seksualnu aktivnost sa decom svih uzrasta, uključujući i one iznad zakonske starosne granice za seksualne aktivnosti, od strane osobe na prepoznatom položaju poverenja, autoriteta ili uticaja. Te odredbe treba da budu dovoljno široko formulisane kako bi obuhvatile sve relevantne situacije.

4. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Republiku Moldaviju** i **sve druge Države potpisnice koje imaju slične odredbe** da preispitaju svoje zakonodavstvo kako bi obezbedile da se dete ispod zakonske starosne granice za seksualne aktivnosti ne može smatrati sposobnim da dâ pristanak na takvu aktivnost.

5. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Albaniju, Austriju, Bugarsku, Češku, Grčku, Severnu Makedoniju, Švajcarsku** i **sve druge države koje imaju slične odredbe** da se postaraju da se dete prepozna kao žrtva seksualnog zlostavljanja i da ne snosi krivičnu odgovornost za delo seksualnog odnosa sa odraslim članom porodice koji je u krvnom srodstvu u uzlaznoj liniji, usvojiteljem ili hraniteljem, ili odraslim bratom ili sestrom.

Lanzarot komitet poziva **Albaniju, Austriju, Bugarsku, Češku, Grčku, Mađarsku, Island, Severnu Makedoniju, Švajcarsku** i **sve druge Države potpisnice koje imaju slične odredbe** da se postaraju, prilikom gonjenja dela vezanih za seksualnu aktivnost između braće i sestara, da ako je jedno od braće ili sestara žrtva zloupotrebe prepoznatog položaja poverenja, autoriteta ili uticaja od strane drugog, to lice ne treba da snosi krivičnu odgovornost.

6. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Albaniju, Austriju, Bugarsku, Češku, Grčku, Mađarsku, Island, Severnu Makedoniju, Švajcarsku** i **sve druge Države potpisnice koje imaju slične odredbe** da se postaraju da se mera krivičnog gonjenja dece zbog seksualne aktivnosti između braće i sestara koristi samo kao krajnja mera, i da se, u zavisnosti od okolnosti,

prioritet dâ drugim primerenijim metodama rešavanja njihovog štetnog ponašanja (npr. terapijska pomoć i obrazovne mere).

7. preporuka

Lanzarot komitet zahteva **od Ruske Federacije i svih drugih Država potpisnica koje imaju slične odredbe** da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi, u skladu sa članom 27, stav 1, obezbedili da počinitelj ne može biti oslobođen krivične odgovornosti ili kazne po osnovu sklapanja braka sa detetom žrtvom seksualnog dela koje je počinio, čak i nakon što dete žrtva postane punoletno.

8. preporuka

Lanzarot komitet zahteva **od Ruske Federacije i Tunisa** da se postaraju, u skladu sa članom 18, stav 1.b, prva alineja, da deca koja su u braku budu zaštićena od seksualnih krivičnih dela koje počinji njihov supružnik.

9. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica** da preispitaju svoje zakonodavstvo kako bi obezbedile da svi oblici seksualnog zlostavljanja koje počinji osoba u prepoznatom položaju poverenja, autoriteta ili uticaja, kako je definisano članom 18, stav 1.b, druga alineja, budu obuhvaćeni krivičnim odredbama, uključujući krivična dela počinjena:

- penetracijom – bez obzira na to da li postoji nedostatak pristanka ili upotreba nasilja, pretnje ili sile;³
- određenim fizičkim kontaktom bez penetracije – bez obzira na to da li postoji nedostatak pristanka ili upotreba nasilja, pretnje ili sile;⁴ i
- u posebnim slučajevima bez fizičkog kontakta, što je omogućeno informacionim i komunikacionim tehnologijama, u skladu sa odredbama Lanzarot konvencije.

10. preporuka

Lanzarot komitet zahteva **od Država potpisnica, koje to još nisu učinile⁵** da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi obezbedile da vrbovanje dece u seksualne svrhe (engl. *grooming*) bude inkriminisano čak i kada ne postoji predlog za susret praćen konkretnim postupcima koji vode ka takvom susretu, u skladu sa mišljenjem Lanzarot komiteta o članu 23.

11. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od sledećih **Država potpisnica** da se postaraju, u skladu sa članom 2, da sva deca budu jednako zaštićena od seksualnog zlostavljanja bez diskriminacije po osnovu pola ili seksualne orijentacije, posebno:

- **Albanija** preispitivanjem formulacije svog zakonodavstva kako bi se izbegla stigmatizacija seksualnih aktivnosti po osnovu seksualne orijentacije uklaňanjem pominjanja „homoseksualnih aktivnosti“;
- **Bugarska i Ruska Federacija** preispitivanjem svog zakonodavstva kako bi obezbedile jednake sankcije za sve oblike seksualnog zlostavljanja počinjenog nad decom bilo kog pola ili roda, bez obzira na pol ili rod počinioaca;
- **Severna Makedonija i Srbija** obezbede zakonskim odredbama da se inkriminiše seksualna aktivnost očuha i maćeha bilo kog pola kao osoba koje se mogu smatrati počiniocima seksualne aktivnosti sa detetom iznad zakonske starosne granice.

12. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica** koje u svojim pravnim okvirima predviđaju istražne razgovore sa decom za koju se sumnja da su bila seksualno zlostavljana, a **koje**

Srbija, Tunis i Turska.

to još nisu učinile,⁶ da se postaraju da se takvi razgovori mogu obavljati bez prethodnog obaveštavanja roditelja ili zakonskih staratelja deteta ili pribavljanja njihove prethodne saglasnosti u slučajevima gde postoji osnovana sumnja na seksualno zlostavljanje u porodici i gde postoji razlog da se veruje da roditelji ili zakonski staratelji mogu sprečiti dete da otkrije seksualno zlostavljanje.

13. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**⁷ da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi, u skladu sa članom 14, stav, 3 prva alineja, obezbedile mogućnost uklanjanja navodnog počinioca iz porodičnog doma, uključujući njegovo uklanjanje pre pokretanja i van okvira bilo kakvog krivičnog postupka.

14. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da, ukoliko je navodni počinitelj uklonjen, postoje zaštitne mere kojima se obezbeđuju socioekonomska dobrobit i psihosocijalna podrška preostalim članovima porodice.

15. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**⁸ da se postaraju da se udaljšavanje deteta žrtve iz porodičnog okruženja razmatra samo ako, udaljšavanje navodnog počinioca iz istog okruženja među ostalim merama, neće biti dovoljno da zaštiti dete, ili u konkretnim okolnostima slučaja nije moguće da se to čini u najboljem interesu deteta.

16. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**⁹ da se postaraju, u skladu sa članom 10, stav 1, da tela uključena u postupanje u slučajevima seksualnog zlostavljanja dece, mogu razmenjivati informacije u skladu sa najboljim interesima deteta i odgovarajućim zaštitnim merama, bez kršenja zakona o zaštiti podataka ili pravila o poverljivosti podataka.

17. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da se:

- radi garantovanja zaštite deteta i obezbeđivanja krivičnog postupka, automatska procena rizika, zasnovana na najboljem interesu deteta, vrši u svakom slučaju gde je roditelj ili zakonski staratelj osumnjičen ili optužen za seksualno zlostavljanje sopstvenog deteta, sa ciljem odlučivanja da li roditeljska ili starateljska prava ili ovlašćenja treba suspendovati ili privremeno oduzeti.
- automatska procena rizika i najboljeg interesa deteta vrši u svakom slučaju gde je roditelj ili zakonski staratelj osuđen zbog seksualnog zlostavljanja sopstvenog deteta, u cilju odlučivanja o nastavku suspenzije ili oduzimanja roditeljskih ili starateljskih prava ili ovlašćenja.

18. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Lihtenštajna i Ruske Federacije** da se postaraju, u skladu sa članom 31, stav 4, da se posebni predstavnici i staratelji *ad litem* imenuju kada postoji sukob interesa između nosilaca roditeljskog ovlašćenja i deteta žrtve.

19. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁰ da preuzmu zakonodavne i druge mere kako bi, u skladu sa članom 5, stav 2, obezbedile da posebni Srbija, Slovenija, Ukrajina.

zastupnici i staratelji *ad litem* imaju odgovarajuće znanje o seksualnom iskorišćavanju i seksualnom zlostavljanju dece.

20. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile** da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi se:

- izbeglo kombinovanje funkcija advokata i staratelja *ad litem* u jednoj osobi;¹¹ i
- besplatno obezbedili posebni zastupnici i staratelji *ad litem* za dete žrtvu.¹²

21. preporuka

Lanzarot komitet zahteva da **Države potpisnice koje to još nisu učinile**¹³ u skladu sa članom 16, stav 3, obezbede programe ili mere intervencije prilagođene razvojnim potrebama dece koja čine seksualne prestupe, uključujući decu ispod uzrasta krivične odgovornosti.

22. preporuka

Lanzarot komitet zahteva da **sve Države potpisnice**, u skladu sa članom 6, obezbede svoj deci sveobuhvatno obrazovanje kako bi ih osnažili da prepoznaju štetne seksualne aktivnosti, izbegnu upuštanje u štetna seksualna ponašanja i dobiju podršku ukoliko postanu žrtve seksualnog zlostavljanja ili seksualnog iskorišćavanja.

23. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da, gde god je to moguće, primenjuju pristup restorativne pravde i zastupaju načela pravosuđa prilagođenog deci kada je reč o deci iznad uzrasta krivične odgovornosti koja ispoljavaju ili se upuštaju u štetna seksualna ponašanja ili seksualna krivična dela, u skladu sa Smernicama Saveta Evrope o pravosuđu prilagođenom deci.

24. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da pritvor dece bude krajnja mera, u skladu sa Smernicama Saveta Evrope o pravosuđu prilagođenom deci.

25. preporuka

Lanzarot komitet zahteva da se **Mađarska, Severna Makedonija, San Marino i Turska** postaraju, u skladu sa članom 32, da svi oblici seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, kako su definisani Lanzarotskom konvencijom, mogu da se istražuju i/ili krivično gone bez prijave od strane žrtve.

26. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Portugala** da preuzme neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi se pojednostavile odredbe i pojasnilo da se sva krivična dela seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja dece mogu istraživati i krivično goniti i bez prijave od strane žrtve.

27. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Severne Makedonije, Ruske Federacije i Srbije** da se postaraju, u skladu sa članom 32, da se postupak može nastaviti čak i ako žrtva povuče svoju izjavu.

28. preporuka

Belgija, Italija, Lichtenštajn, Ruska Federacija, Srbija, Ukrajina i Ujedinjeno Kraljevstvo.

¹³ Albanija, Bugarska, Danska, Severna Makedonija, San Marino i Slovačka.

Lanzarot komitet poziva **Strane potpisnice**, a posebno **Andoru**, da se postaraju da službenici na prijemnim šalterima dobijaju odgovarajuću obuku kako bi registrovali slučajeve seksualnog zlostavljanja dece čak i bez prijave od strane žrtve.

29. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Države potpisnice**, a posebno **Dansku**, da obezbede mere zaštite žrtava i izbegnu ponovnu traumatizaciju u slučajevima kada je žrtva pozvana kao svedok čak i nakon što je povukla prijavu.

30. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da se najbolji interes deteta uzima u obzir pri odlučivanju da li će se nastaviti ili obustaviti postupak za seksualna krivična dela nad detetom nakon povlačenja prijave od strane žrtve.

31. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Srbiju** da obezbedi da se deca koja mogu biti pogođena krivičnim delima „života u vanbračnoj zajednici sa maloletnikom” sistematski proveravaju u pogledu potencijalnih krivičnih dela vezanih za seksualno zlostavljanje ili seksualno iskorišćavanje i da se pri donošenju odluke da se konkretno krivično delo ne procesuiru ili da se obustavi postupak vezan za to krivično delo u obzir uzima najbolji interes deteta.

32. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **svih Država potpisnica** da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere u skladu sa Deklaracijom o zaštiti dece u vanporodičnom smeštaju od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja kako bi se obezbedilo da stručnjaci koji rade u javnom, privatnom ili dobrovoljnom sektoru snose odgovornost ukoliko vrše seksualna krivična dela nad detetom ili ne prijave nadležnim organima takva krivična dela koja se dogode u okruženju vanporodičnog smeštaja.

33. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁴ da se postaraju, u skladu sa članom 12, stav 1, da pravila poverljivosti koja domaće zakonodavstvo nameće određenim stručnjacima koji tokom svog rada dolaze u kontakt sa decom, ne sprečavaju mogućnost prijavljivanja nadležnim službama svake situacije u kojoj imaju osnovane razloge da sumnjaju da je dete žrtva seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja.

34. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da stručnjaci ne moraju da obaveste dete/roditelje/staratelje pre podnošenja prijave ukoliko smatraju da bi takvo obaveštavanje dovelo dete/roditelje/staratelje ili njih same u opasnost.

35. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da pruže posebnu zaštitu stručnjacima koji u dobroj veri prijavljuju seksualna krivična dela nad decom, uključujući zaštitu od profesionalnih ili radnih sankcija.

36. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da ojačaju zaštitu osoba koje u dobroj veri prijavljuju seksualno iskorišćavanje ili seksualno zlostavljanje dece i da prag za prijavljivanje sumnji drže što nižim.

37. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **svih Država potpisnica** da omoguće uklanjanje navodnog počinioca iz okruženja vanporodičnog smeštaja od samog početka istrage.

38. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da razmotre uvođenje preventivnih mera za suspenziju osumnjičenih počilaca iz kruga stručnih ili dobrovoljnih aktivnosti, koji se uključuju u kontakt sa decom tokom krivičnih istraga i postupaka, a u vezi sa delima utvrđenim u skladu sa Lanzarot konvencijom.

39. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁵ da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere u skladu sa članom 26 kako bi se obezbedilo da pravna lica mogu odgovarati za seksualno iskorišćavanje i seksualno zlostavljanje dece.

40. preporuka

Lanzarot komitet nastavlja da prepoznaje model „dečije kuće” ili „Barnahusa” kao obećavajuću praksu i poziva **Države potpisnice** koje to još nisu učinile da obezbede slične multidisciplinarne i međuagencijske usluge za zaštitu žrtava seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja dece na celoj svojoj državnoj teritoriji.

41. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Norvešku i sve druge Države potpisnice da, gde to možda još nije slučaj**, svoj deci do 18 godina starosti omoguće pristup uslugama koje pružaju Dečije kuće ili druge slične multidisciplinarne i međuagencijske službe uspostavljene u zemlji.

42. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Ruske Federacije** da obezbedi, u skladu sa članom 35, stav 1.c, da celokupno osoblje odgovorno za ispitivanje dece žrtava bude u obavezi da prođe odgovarajuću obuku.

43. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁶ da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere, u skladu sa članom 35, stav 1.a, kako bi se osiguralo da se ispitivanje dece žrtava obavi što je moguće pre nakon izvršenja krivičnog dela.

44. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁷ da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere u skladu sa članom 35, stav 1.d, kako bi se obezbedilo da, kada je neophodno žrtvu ispitati više puta, razgovore s njom, ako je moguće i gde je prikladno, pod istim bitnim uslovima obavlja ista osoba koja je obavila i prvi razgovor, uz primenu istih proceduralnih zaštitnih mehanizama prilagođenih deci.

45. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Gruziju, Severnu Makedoniju i Rusku Federaciju** da preuzmu zakonodavne ili druge mere neophodne da se obezbedi da odbrana u krivičnom postupku može osporiti detetov iskaz tokom razgovora putem pitanjâ, čime se eliminiše potreba da dete bude prisutno u sudnici tokom postupka.

46. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**¹⁸ da se postaraju da sva deca žrtve seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja mlađa od 18 godina mogu uživati proceduralne garancije predviđene Lanzarot konvencijom.

47. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da, kao opšte pravilo, deca žrtve mlađa od 18 godina mogu biti saslušana a da pritom ne budu fizički prisutna u sudu, osim ako to nije u njihovom najboljem interesu.

48. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile** da se postaraju, u skladu sa članom 31, stav 1.g, da, da se kao opšte pravilo primenjuje da deca ne budu suočena sa osumnjičenim počiniocem,¹⁹ te zahteva da, ukoliko su u domaćem zakonodavstvu predviđeni izuzeci, oni budu u skladu sa načelom najboljeg interesa deteta i da podležu nezavisnom stručnom mišljenju.²⁰

49. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da takođe preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi decu žrtve zaštitile od kontakta sa osumnjičenim počiniocima u kontekstu porodičnih sudova ili postupaka starateljstva koji se vode paralelno sa krivičnom istragom ili sudskim postupkom.

50. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**²¹ da preuzmu neophodne zakonodavne ili druge mere u skladu sa članom 31, stav 1, kako bi sprečile javno širenje, naročito putem medija, bilo kakvih informacija koje bi mogle dovesti do identifikacije bilo kog deteta žrtve seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja.

51. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Severne Makedonije da obezbedi**, u skladu sa članom 36, stav 2, da se krivični postupci koji se odnose na seksualno iskorišćavanje i seksualno zlostavljanje dece mogu voditi bez prisustva javnosti.

52. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da, kada se dete nalazi pod starateljstvom ili u nadležnosti službi socijalne zaštite, a zbog sumnje da je prema detetu izvršeno krivično delo iz ove Konvencije i dete takođe može imati status strane u krivičnom postupku, te službe imaju obavezu da traže pravne savete u ime deteta.

53. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da, gde su pravni savet i pravna pomoć dostupni deci žrtvama seksualnih krivičnih dela, ona dobiju informacije koje će im omogućiti pristup tim uslugama.

54. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da odobre besplatnu pravnu pomoć deci žrtvama seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja, naročito u slučajevima zloupotrebe položaja poverenja, autoriteta ili uticaja.

55. preporuka

18. Belgija, Francuska, Holandija, Severna Makedonija, Norveška, Poljska, Rumunija (u odnosu na decu stariju od 14 godina), Ruska Federacija, Slovačka, Švedska i Švajcarska.

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da omoguće psihološku podršku obučenog stručnjaka deci žrtvama svih uzrasta koja su uključena u istražne i sudske postupke, nezavisno od diskrecionog prava vlasti ili zahteva žrtve ili njenog predstavnika.

56. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Norveške** da se postara, u skladu sa članom 2, da žrtve i njima bliske osobe imaju pristup podršci bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

57. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Države potpisnice koje to još nisu učinile**²² da se postaraju da žrtve i njima bliske osobe mogu dobiti odgovarajuću podršku čak i ako ne nastupaju kao svedoci na sudu.

58. preporuka

Lanzarot komitet zahteva da **Jermenija, Ukrajina i sve druge Države potpisnice** koje pružaju podršku deci žrtvama u okviru intervencija namenjenih žrtvama porodičnog nasilja ili trgovine ljudima, izričito u tim okvirima navedu i decu kao žrtve seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja.

59. preporuka

Lanzarot komitet poziva sve **Države potpisnice** da se postaraju da se dodeljuju odgovarajuća sredstva službama koje pružaju podršku žrtvama i njima bliskim osobama, uključujući i hitnu psihološku podršku.

60. preporuka

Lanzarot komitet poziva sve **Države potpisnice** da preduzmu neophodne zakonodavne ili druge mere da bi obezbedile da stručnjaci koji rade sa decom žrtvama imaju pristup obuci i resursima, kako bi mogli da identifikuju i na odgovarajući način reaguju na potencijalne sukobe interesa koji nastaju u vezi sa pristupom informacijama o detetu.

61. preporuka

Lanzarot komitet poziva sve **Države potpisnice** da se postaraju, bez dovođenja u pitanje slobodne i pravilne ocene dokaza, da u slučajevima gde je dete prošlo terapijsku intervenciju to samo po sebi neće negativno uticati na ocenu verodostojnosti ili težine iskaza deteta.

62. preporuka

Lanzarot komitet poziva **sve Države potpisnice** da se postaraju da žrtve seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja dece imaju pristup dugoročnoj podršci prilagođenoj njihovim konkretnim potrebama.

63. preporuka

Lanzarot komitet zahteva od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**²³ da uspostave mehanizme praćenja i nadzora lica osuđenih zbog seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja dece u skladu sa članom 27, stav 4.

64. preporuka

Lanzarot komitet poziva **Države potpisnice** da unaprede nadzor i praćenje počinitelaca osuđenih zbog seksualnog iskorišćavanja ili seksualnog zlostavljanja dece, npr. razmatranjem koraka navedenih u dodatnim smernicama u nastavku.

65. preporuka

Lanzarot komitet ponovo naglašava Preporuku 11 iz Izveštaja o mehanizmima za prikupljanje podataka, kojom se od **Država potpisnica koje to još nisu učinile**²⁴ zahteva da sarađuju sa drugim Državama potpisnicama putem razmene podataka koji se odnose na identitet i genetski profil osoba osuđenih za krivična dela utvrđena kao što je predviđeno Lanzarot konvencijom, u skladu sa sporazumima i protokolima o razmeni podataka, u svrhu prevencije i gonjenja takvih krivičnih dela na osnovu člana 37, stav 3.

²⁴ Albanija, Andora, Jermenija, Austrija, Azerbejdžan, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Gruzija, Nemačka, Grčka, Lihtenštajn, Malta, Monako, Crna Gora, Severna Makedonija, Island, Ruska Federacija, San Marino, Srbija, Slovenija, Švajcarska, Tunis, Turska i Ukrajina.